

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 10 de Setembre de 1880

Núm. 7

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES			ANY	SEMESTRE
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals		Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	"	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 " "	3'50 " "
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per J. Franquesa y Gomis. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = UN ESTRENO DESGRACIAT, per Couvat Roure. = A LA MORT DE VICENS BOIX (poesia), per Melcior de Palau. = BRESCA DEL COR (poesia), per Baldomero Solá. = SECCIÓ DE NOVAS. = SECCIÓ DE BELLAS ARTS, per Arthur Gallard.

GRABATS. — DON VICENS BOIX Y RICARTE † en Valencia lo 7 de Mars de 1830. Dibuix de Casteluchó; grabat de Moracho. = LO TRAJNER CATALÁ. Tipo pres del natural per S. Gomez; grabat per E. Gomez. = VAN DYCK Y LO COMPTE DE BRISTOL. Dibuix de Garcia; grabat per Fusté. = LA ESPANYA INDUSTRIAL. Dibuix de Woodmason; grabat per Traver.

CRÓNICA GENERAL

Las últimas disposiciones relativas á l' ensenyansa contingudas en lo Real Decret del 13 d' Agost van sent publicadas ó comentadas en los periódichs ara que s' atansa l' obertura del nou curs académich y que per lo mateix excitán l' atenció dels que s' interessan per que la cultura general d' Espanya sigui tinguda en augment de prestigi y consideració.

Decret anunciat ja tan temps feya, pensavam que vindria d' un cop á portar á la ensenyansa las saludables reformas de que tan necessitada n' está en nostre concepte y hem de confesar que nos havém enganyat per complert. Lo nou decret en sustancia no ve sinó á modificar lo número d' assignaturas en las facultats y aixó al fi y al cap no es cap remey per curar la defectuosa organisació general de l' ensenyansa. L' augment d' assignaturas en algunas carreras, lo que farà, tot lo més, será posarlas més caras y ménos asequibles als estudiants, fills en sa majoria de famíllas de fortuna modesta, que ben clar diu l' observació més senzilla que la ciencia no s' ha fet pas regularment pels millonaris. Si 'l Govern creya qu' eran

DON VICENS BOIX Y RICARTE
† en Valencia lo 7 de Mars de 1830
DIBUIX DE CASTELUCHO — GRABAT PER MORACHO

necessarias de tot punt (lo qual nosaltres neguém rodonament en molts d' ellas), enhorabona que las posés; pero devia ferhó sens aumentar lo valor de las matrículas, que no volém pensar qu' hagi creat l' instrucció pública per ferne també un negoci.

Los Guberns anteriors al de la Restauració foren més lògichs en aquest punt. Fixavan un tant per la matrícula d' un any y l' alumno pagava lo mateix desde dos á quatre assignaturas que prenia segons la disposició ab que 's sentia per cursarlas. Ara no: lo preu de matrículas es de un tant molt crescut per cada assignatura y anarne posant més cada dia tant sols porque li produheixin més, té en bona fé ben poca gracia. Y no se 'ns diga que ho explica 'l déficit ab que resulta 'l Govern ab las entradas que li produheixen los drets d' inscripcions en las Universitats é Instituts: aqueixa consideració no té per nosaltres cap valor, primer porque la estadística universitaria nos diu cad' any que las tornas no son per cert cap cantitat arruinadora y després, sobre tot, per que no creyém que las pérduas que l' Hisenda puga tenirhi sigan d' aquellas que dolgan per lo inútils y dignas de tirárseli en cara.

Aixó per lo que diu lo decret: ara per lo que no diu més serias son las recriminacions que mereix, ja que no sols no cura cap dels mals de que 's ressent l' ensenyansa sino que ni 'n parla com si no existissin. Nos referim á las ridiculas trabas imposadas als escolars per la vident lley d' instrucció pública mantingudas y respectadas per lo nou decret.

No parlém dels alumnos de segona ensenyansa que per sa tendra edat y tendencia á la distracció se fan dignes de las restriccions escolásticas que la lley fixa y que nosaltres aprobém casi en un tot. Pero es natural, es serió posar en lo mateix nivell als alumnos de facultat major? Es racional fer rejir lo mateix reglament per noys de deu anys que per homes de trenta? Que l'

alumno vaja á classe, que 'l catedràtic passi llista com si revistés una companyia de soldats, qu' á tantas faltas esborri de la llista al dexeble, que 'l esborrat no puga xaminarse sino per Setembre y no tingui opció á notas, que lo mateix succehexi á qui estudia lliurement ó s' hagi matriculat per Octubre, item més doble pago de lo dels matriculats per Setembre, tot aixó en los que cursan carrera, es sério, es digne y es formal? Y com han d' arretglarsho los qu' están ocupats en una farmacia ó despaig d' advocat per assistir á totes las clases en algunas facultats que las molts assignaturas los fan passar casi tot lo dia en la classe? Es qu' á Espanya no pot cursar una carrera sino lo que no tinga res més que fer? Y si un advocat ó un metje, per exemple, volen seguir una nova facultat no han de poguer exercir la seva carrera sino volen exposarse á no esser examinats á no ser per Setembre y no tenir més que *Aprobado* ni que siguin uns Sénecas! Y tot aixó diu que 's fa per respecte al magisteri y dignitat de la ensenyansa? Oh portentosa perspicacia de la gent qu' ocupa ministeris!

Veritat es que 'l bon sentit de alguns catedràtics supleix al de la lley y al del ministre dexant sens efecte tan puerils disposicions que dificultan lo progrés intelectual d' Espanya, pero lo cert es que 's posan en una situació perfectament ilegal, situació que pot un dia ferlos més difícil l' actitud dels massa dócils á la lley y tan per axó com per obrir més vies á la ilustració, com per corregir molts altres defectes de la legislació vigent, que si vingués á tom senyalariam de bona gana ab nostre pobre criteri, convé una reforma en l' ensenyansa feta ab alta penetració y detingut examen que 'ns posi bé als ulls de tothom.

No som partidaris del abús de la llibertat en l' ensenyansa com no ho som de cap abús. Sempre recordarem ab pena una disposició del govern demanant la *major lenitat possible* en los exámens de cert curs com recordarem sempre ab vergonya l' ordre donada per un Director d' Institut volguent que 's aprobés á tothom en quantas assignaturas se volgués presentar á fi de desacreditar la llibertat d' ensenyansa. Pero d' aixó á estancarla dins d' uns límits ridícols per lo rigoristas hi ha entre mitg lo que la prudencia y 'l bon càlcul troban acertat y digne de mantenirse.

Reconexém las dificultats que porta 'l precisarho be però ni 'l decret de la Restauració que no havia de durar més que en caràcter d' interinitat estava en lo just, ni las novas disposicions publicades revelan tampoch per desgracia designis de posarhi un bon remey.

Esperém ara la definitiva lley d' Instrucció pública, segons se diu, próxima á surtir.

Las noticias que nos ha dut lo correu dels terratremols de las illas Filipinas ocorreguts lo 18 de Juliol han vingut á dárloshi una gravetat superior á quant se sabia per telégramas.

A las 12 y 40 minuts de la tarde se senti en Manila un tremolor d' oscilació, trepidació y de rotació á la vegada no sent posible consignar los moviments del péndol per sa varietat y moltitut. La consternació fou inmensa. *El Comercio*, periódich de Manila, la lamenta á en aquets termes: «Renunciém á pintar l' estat dels ánims ahir, en los moments del terratremol, després, avuy y durant molts dias. Bástens reproduhir una terrible pero eloquentíssima frase que sentirem al senyor Cónsul americá: *hem viscut deu anys en un minut*. En efecte la frase enclou una gran veritat; nostres esperits han envellit deu anys en aqueix curtíssim espay de temps!... Dem gracias á Deu de que 'l fenómen haja ocorregut á l' hora que tingué lloch! Quántas víctimas si hagués sigut á mitja nit...!»

Y es veritat: horrorisa aqueixa última consideració del colega. Succedint al cor del dia la gent tingué temps de llansarse al carrer, que d' altra manera casi tota la població de Manila, Cavite y altres punts haurien desaparegut per sempre: baste dir en comprovant d' aixó que en Manila s' ensorraren Iglesias, torres, tuguris y fins carrers sensers y qu' en poch ó en molt no hi ha cap casa que no haja rebut.

Una horrible catástrofe, mostra tristíssima de quan funestas consecuencias pot produhir molt sovint la imprevisió humana, ha vingut á omplir de dol y de consternació á cent ignocents familias y á aumentar la llarga llista de las nostras desventuras. Nostres bons lectors ja entendrán que 'ns referim al enfonzament del pont volant de barcas sobre l' Ebro y á la vora de Logronyo, ocorregut en lo dia 1 d' aquest mes á las quatre y mitja de la tarde en l' acte de passarhi un batalló del Regiment de Valencia. Los telégramas primer, y després la premsa diària han anat detallant punt per punt aqueixa esgarriosa hecatombe ab descripcions que gelan la sang y arrencan las llágrimas de quants se interessan per conexe completa l' historia de tan gran desgracia.

No volém ocuparnos de la precipitació é imprudencia ab que s' utilisá aqueix pont, fet per suplir lo provisio-

nal fundat sobre 'l vell, que dias avans s' havia enfonsat; delicadíssim es inculpar á ningú y no hem de ferho quant prou terrible pena deu pasar si existeix qui li remordeixi la conciencia de descuyt y poca previsió, y quant los fets están en sumaria.

Sembla no obstant que no 's deu l' enfonzament á haverse romput lo fiador com se creya al principi, sinó á la impetuosa corrent que al batre la part dreta del pont li doná tal sotragada que 'ls infelissos soldats guiats per l' esperit de conservació, se precipitaren á la part contraria y 'l desnivell del pes lo feu cedir cayent tothom al agua: fou lo terror qui terminá l' obra comensada per la desgracia. ¡Espantosa escena! La barca s' enfonzá arrastrant á quants estaban damunt d' ella, una massa compacta d' homes 's removia per lo fons del riu cercant ausili los uns ab los altres y arrapantse, estrententse en desesperats esforços no feyan sino més segura la perdició general; als uns lo cop de la cayguda los dexava estabornits é impotents per intentar sa salvació, als altres lo pes fexuch de la cartutxera y de la motxilla los atreya avall al intentar de salvarse nadant, y als pochos minuts de brega tan desigual y tan horrible suraban per la superficie de las aguas una multitud de rossos y d' arreus militars, tristes despallas dels qu' engolits per la corrent acabavan d' ofegarse. A las set del vespre comensá l' extracció dels cadàvers, y á la ronjenca llum de las atxes de vent se passá la nit en aqueixa operació trovantse que arribá lo número de las víctimas á go.

¡Quanta joventut malaguanyada! ¡Quants pares y quantas familias llensadas per sempre més al infortuni perdut inútilment lo cer objecte de las sevas esperansas! La ploma cau de las mans al considerar una mort tant sense gloria en una colla d' infelissos autómats y que tan fàcilment haguera pogut evitarse obrant ab una mica ménos de lleugeresa.

Deu vulga portá 'l consol á tanta familia afligida com plora ab llágrimas de sang aqueixa gran catástrofe y servexi al menos de lliçó als que tenint una munió de homes, esclaus de sa paraula y de sas ordres, no obran sempre ab la deguda previsió que ha de ser tal volta la primera qualitat pera féls aptes per ocupá aquell lloch, que hauria de ser de responsabilitat tremenda.

La Direcció nombrada per organisar las firas y festas de la Mercé, acaba de publicar lo programa per lo que se regiran aquestas. Nostres lectors poden veuren un extracte en altre part de aquest número y sa sola lectura los indicará l' activitat y bon zel mostrats per la digne comissió qu' en tan pochos dias s' hagut d' encarregar de arreglarho tot.

Axó no vol dir que no 'ns temém lo mateix resultat per las festas d' enguany que per las dels anys darrers. En primer lloch creyém que per fer una cosa digne de Barcelona y qu' atregui als forasters no ha de sé alló de pensarho tot á última hora com succeheix cad' any: sempre arrivém al Juliol y fins al Agost no tan sols no tenint cap preparatiu fet, sinó ni sabent si 's farán festas. Mes la rahó principal no es aquesta sinó que ha d' aná á trovarse en la fredor y en la falta d' entusiasme dels barcelonins, siga perquè 'ls temps no van prou be per festas, siga perquè las de la Mercé, fa pochos anys ideadas, no s' han fet encara prou populars. Avuy per avuy encara las verdaderas firas y festas de Barcelona son las de Nadal y es perquè van acompanyadas de la tradició, perquè ja las havém heretat y han vingut á formar part de la vida del nostre poble. Per aqueixa mateixa circumstancia es que cada any son tan celebradas las festas de Saragosa per la Verge del Pilar, poguentse dir que no hi ha un sol saragósá que no hi prenga part ab entusiasme, y sols axis es com resulta una cosa lluhida y una festa espléndida que cada vehi de per sí espera tot l' any ab gran desitj qu' arribi per entregarse de plé al goig, á la distracció y á l' alegría. Mentres no passi temps ó no 's popularisi més lo Patronat de la Verge de las Mercés ja que los Patronats de la Verge ó dels Sants son lo pretext quan no la causa de totes las festas majors de Catalunya, será molt difícil que la de Barcelona se sostingui ab bona vida. Y ja que la cosa s' ho val, enteném que deu constituirse quant ménos una Comissió permanent que ho trevalli tot l' any ideant medis per popularisarlas ramificantse per los diferents barris de la nostra ciutat á fi de que cad' any aparexi tota guarnida y puga tot lo vehinat gosar d' espectacles ben distribuïts en proporció á l' importancia de cada carrer.

De tota manera desitjém bon acert á la Direcció y bon resultat en lo que 's proposa, y voldriam nosaltres com los primers que de sos trevalls ne surtisen unas festas ben lluhidas y dignes de Barcelona. Si 's logrés animar lo vehinat encara 's podria fer cosa de profit; ara, si axó no pot obtenirse, no cal enfilárselas dant la culpa al un ó al altre. Quant lo poble no s' hi entusiasma, del mal resultat de unas festas no 'n té la culpa ningú.

J. FRANQUESA y GOMIS.

7 de Setembre de 1880.

NOSTRES GRABATS

DON VICENS BOIX Y RICARTE

Notable é influent per molts conceptes en los moderns estudis històrics y literaris d' Espanya, don Vicens Boix y Ricarte nasqué en Xátiva als 27 d' Abril de 1813 y tramesa la noticia de sa mort com per una conmoció eléctrica per tots los àmbits de la península, als pochos dias publicá en Francesch Fayós en las columnas de *La Renaixensa* preciosas noticias biográficas de las que en bona part preném las presents apuntes.

En lo mes d' Agost de 1827 se presentá á la pobre familia Boix una comissió de P. P. Escolapis, pera suplicarli que son fill de 14 anys, que tantas probas d' aplicació tenia ja donadas en ses escolas, prengués l' habit de sa religió, com en efecte lo vestí en lo mes de Novembre; fou destinat á l' ensenyansa popular y ab son company d' habit en Joan Arolas, traduhí la vida de Santa Filomena trevall que fou molt aplaudit.

Sobrevingudas las evolucions politicas de 1835, en 1837 abandoná l' habit y viatjá per Europa ab lo càrrech de Secretari del Marqués de Bellissca.

De retorn desempenyá diferents càrrechs en la Milicia nacional, en lo Govern polítich y en la Junta de salvació de Valencia y de 1839 á 1843, escrigué alguns dramas y opúsculs que foren molt ben rebuts. En Octubre de 1843 fou anomenat Rector del Real colegi de nobles de Sant Pau. En Abril de 1844 fou comissionat pera formar un catàlech de tots los monuments y objectes artistichs de Valencia é individuó de la comissió encarregada de transformar l' antiga é històrica capella dels Reys del convent de Sant Domingo en panteó pera los valencians célebres. En lo mateix mes de 1845 fou anomenat individuó de l' Institut històric de Fransa y en lo propi any publicá sa important *Historia de la ciutat y regne de Valencia*.

En 1847 fou anomenat per oposició, Catedràtic d' Historia en la Facultat de Filosofia y avans havia desempenyat las càtedras de Llatí y Retòrica y Poética.

També desempenyá Boix lo càrrech de censor de teatres y además numerosas é importants comissions científicas y literarias.

En 1853 fou anomenat acadèmic correspondent de mèrit de l' Academia espanyola d' Arqueologia, corresponent de la de l' Historia y soci correspondent dels Instituts arqueològichs de Roma y de Berlin.

En la ja citada noticia biográfica, se fa una detallada enumeració de sas obras entre las que además de las ja citadas tenen peculiar interés, uns *Apuntes històrics sobre los fors de Valencia*, la *Noticia històrica de las capellas de Sant Vicens Ferrer, de Sant Vicens y de Sant Domingo*, l' *Historia dels carrers de Valencia*, unas *Memorias de Xátiva*, altres de *Sagunto*, una *Noticia dels artistes valencians* y además de sas obras científicas y produccions dramáticas, escrigué considerable número de folletos, discursos y altres composicions la major part en castellá.

En 1877 pronunciá un notable discurs de gracias com á Mantenedor dels Jochs Florals de Valencia; y entre las distincions que li foren otorgadas se conta la de Comanador de l' ordre d' Isabel la Católica y la de cavaller de Carlos III, contant además ab la creu de primera classe de l' ordre civil de Maria Victoria.

Era també don Vicens Boix, director de l' Institut de 2.ª ensenyansa de Valencia, President de l' Academia de Sant Carlos é individuó de la Comissió Provincial de monuments històrics y arqueològichs de Valencia, etc.; y entre nosaltres en que era justament apreciat son mèrit, ab molt honor se contava entre los distingits socis honoraris de l' *Asociació catalanista d' excursions científicas*.

Detallar ab major precisió los rellevants mèrits de Boix, y sa influencia en lo renaixement científich y literari tant ufanós en nostres dias, deu esser objecte d' un detingut estudi biogràfic, travall que entre altres tenim entés que 's proposa fer l' *Asociació del Rat Penat* de Valencia, desde que ocorré sa mort en 7 de Mars del corrent any.

LO TRAJINER CATALÁ

Un dels tipos menos vulgarisats de nostre terra, es lo trajiner catalá, adoptat per assumptó d' altre de sos estimats quadros de género, per en Simon Gomez que tantas esperansas deixá frustradas ab sa inesperada mort.

Perfecte modelo d' alta estatura, robusta y sanguínea complexió com la major part dels pagesos de la provincia de Girona y de l' Ampurdá, lo trajiner catalá no te generalment la colradura y tosquetat en lo vestir propi dels conreadors de la terra, es per lo contrari de freschs y bons colors, vesteix esmeradament, no deixa may de portar son ganibet en la faixa y un bastó que maneja destrament, fuma un qu' altre cigarret mentres guia sas adzemblas y segur de son bó y regular pás ale-

© *Biblioteca Nacional de España*

TIPO PRES DEL NATURAL PER S. GOMEZ

LO TRAJINER CATALÁ

GRABAT PER F. GOMEZ

GARCIA DEL.

DIBUIX DE GARCIA

VAN DYCK I LO COMPTE DE BRISTOL

GRABAT PER FUSTÉ

Ab tot y haber comensat tart, sempre hi ha algú que entra un cop lo teló ja es dalt; y aquestas entradas es-temporáneas son únicament las que distreuhen l'atenció pública.

Las primeras escenas del drama, pecan de llargas y l'exposició del argument no presenta novetat; aixís es que 'l públich va cansantse, y cap á la meitat del acte, alguns comensan á tussir. Sembla que la fredor de la obra 's va comunicant als que l'escoltan y sobtadament produheix molts costipats. Y tinch observat que la tos en los teatros es com los badalls, s' encomana.

Son diferents los que tussen y alguns que no saben avenirse ab aquella tos corejada, fan algun crit de «¡Silenci!» ó deixan esllavisar de la boca alguna d'aquellas senyals tant significativas, en demanda de quietut. Efectivament, las veus y 'ls xiulets, com si fossen bolas de goma, logran suavisar lo ruidós estossegement. L'acte va seguint pesat. Allavoras no falta qui s'adona de que l'apuntador crida massa, y del públich surt una veu de ¡l'apuntador!—¡Fora!—exclama un altre:—¡Silenci! diuhen dels sillons. Y un ¡psit...! bastant compacte esbargeix aquesta segona nuvolada de tempestat.

Per últim cau lo teló. Dos ó tres amichs ó enemichs del autor, ab bona ó mala fé, pican de mans, pero 'ls picaments se veuhen ofegats per uns quants crits de desagrado barrejats en una imponenta xiulada, semblant al buf que fa la tramontana entre xipressos.

Tothom, ó casi tothom s'alsa y surt al saló de descans y al café. Aquestas duas dependencias s'omplan de gom á gom. Lo saló sobre tot, ve á esser una massa compacta de gent, com lo basament d'un castell dels xiquets de Valls.

Se formen diferents grupos; y fent cert alló que 's diu de que ahont hi ha grupos se reparteixen garrotadas, allí se'n reparteixen tantas á l'obra que s'estrena, que no en farien més feyna unas quantas collas de matalassés que estobessen llana.

Escoltém, que com tothom es gent entesa en la mate-ria, á la forsa ha de donar gust de sentir.

—Bé ¿que us ne sembla d'aixó? pregunta un que se acosta á cinch ó sis que fan rodona.

—¡Que vols que 't digui! li respon un dels del rotlló. So amich del autor, y...

—També ho so jo, pero, aquí entre nosaltres crech no ha estat massa encertat.

—Si escursés algunas escenas, y suprimís aquella dels vells y aquella altra dels joves, y allaugerís la relació de la característica y la del segon galan, no fora una gran cosa, pero podria passá un xiquet.

—Aquí tots ho som d'amichs del autor, contesta un tercer, pero per dir la veritat no fem pas cap mal. També estich ab tú, que s'han de fer las supressions que has dit y encara més, jo treuria la característica; per mi es un personatge inútil.

—¿Qué t'agrada més la dama jóve? afageix un quart de molta brometa, que escribia en un periódich satíric que ja no surt.

—No, no, parlant de sério, diu l'anterior. La característica hi sobra; es la mare y quina necessitat hi ha de que la noya tingui mare? No més fá que allargar, allargar, y acaba per fer l'acte pesat.

—No hi estich, replica un altre. Jo, més aviat suprimiria al pare. Pero sobre tot, lo que 's té de variar es lo final del acte; s'ha de tallá més aviat.

Reparin los lectores que si l'autor hagués de seguir 'ls parers d'aquestos amichs seus, entre supressions de personatges, escursaments d'escenas, retalladas de parlaments y escapsada de final d'acte, faria com aquella somera que llepant, llepant al polli que havia acabat de neixer, sense adonarsen se 'l va menjá.

Un altre grupo hi ha devant de l'entrada al saló. Ve- yám que diuhen.

—¿Qué t'ha semblat aquest acte?

—Un acte de contrició.

—¿Qui debian esser aquells tres ó quatre que volian aplaudir?

—Deurian tení fret á las mans y se 'l voldrian fer passá.

—¿Has reparat lo barba? Duya 'l bigoti tort.

—¿No me'n parlis, home! Jo primé 'm pensava que ja li havia de dú, perque quan aquell l'insulta dientli que porta perruca, 'm creya que també li diria que portava bigoti postís.

—¿Cá, home, cá! Aixís que l'he vist ja ho he dit á 'n aquet: lo drama anirà malament; ja comensa á aná tort pels bigotis.

—¿No sé com no ho veuhen que escriure aquestas cosas es un disbarat! Jo may he escrit pel teatro, pero... ¡es tant senzill coneixe si una cosa pot aná ó no! L'altre dia ho deya en una revista que en lo senmanari vaig fé d'aquest últim drama del Echegaray.

—¿Oy que 'l posavas per portas! Si fas la d'aquest,

no 't descuidis d'una cosa. L'acció passa pel Juliol, tothom se queixa de caló y 'ls dos balcons de l'escena están sempre tancats. De manera, que pateixen perque volen.

—¿Tens rahó que ningú 'ls obra! No me'n havia adonat y ara m'hi has pensá que es cert.

—¿Cadascú lo que sigui seu; jo tampoch ho havia observat. M'hi ha fet ficsá un senyó del meu costat. ¡Es una falta garrafal!

—¿Prou! Ja me'n recordaré... Pero per si me'n descuidava, deixemho apuntá.

Y trayentse una cartera de la butxaca, l'obra, y escriu: «Bigoti tort. Balcons tancats.»

Mentres lo crítich está prenent acta d'aquestas particularitats, de tanta transcendencia com los vuyts y nous en lo joch del tresillo, tocan la campana en senyal de que va á comensar l'acte segon.

Al entrar la gent, hi ha una grossa gatzara dintre 'l teatro.

Lo públich deu volgué rescabalar-se del silenci qu'ha degut guardar durant la primera part de la representació, y al acabar l'orquestra una pessa que ha tocat durant l'intermedi, s'esbrava ab gran cridoria contra 'l clarinet, que ha desafinat al final de la tocata.

S'aixeca 'l teló, y la marejada dels *filarmónichs* contra 'l músich, queda calmada.

Ab tot, la quietut no es tanta com al comensar l'acte primer; si algú entra fent soroll, no es de molt tant notat com ho era en l'acte anterior. L'apuntador crida més que no cridava avans, y ningú l'anomena. Tot aixó indica ben á las claras que 'l drama 's va prenent ab indiferencia; y aixís com aquesta entre 'ls enamorats es lo primer sintoma de rompiment, si una circumstancia extraordinaria no fá que aquella desaparegue tornant á establir d'un cor al altre l'interrompuda corrent amorosa, aixís mateix l'indiferencia entre l'auditori d'un drama, fá inclinar l'agulla del barómetro cap á tempestat, si un cambi extraordinari en l'acció que 's representa no logra despertar l'interés, que dorm com un guix, fent ab aixó que la minutera barométrica recule cap á bon temps.

Pero 'l segon acte del drama que estém veyent no porta camí de realzarse. Té alguna tirada de versos bonichs, y fins alguna escena que, si l'obra hagués agradat desde son principi, fora ben acceptada; pero com aquestas circumstancias no son extraordinariament notables, li passa á l'obra lo que passa al pagés endarrerit, que cap anyada li es bona.

Si l'actor cómich diu algun xiste, per oportú que sigui, no falta un bromista del públich per esclamar: ¡Que es graciós! y un altre: ¡No 'ns fassi riure! y dos ó tres ¡Calleu!

Y aixís va creixent per graus la turbonada entre 'ls espectadors, fins al extrém de que un municipal reclama *silencio*; y allavoras los elements agitats se tomban contra 'l municipal, per desgracia desautorizada representació de l'autoritat popular.

¡Fora! ¡Silenci! ¡Quiquiriquich! ¡Pst...! ¡Calleu! son los crits que més suran. Los de las butacas y 'ls dels palcos, dirigeixen la mirada al segon pis; los actors aixecan més la veu, guaytant també envers al foco del soroll, com si parlessen ab los cridares. Lo municipal creu prudent anarsen, y al girar l'espatlla, un ¡Ah...! prolongat es l'acabament d'aquest episodi revoltós.

Ab semblantas peripecias va seguint l'acte fins arribar á las escenas darrereras. L'efecte final es més treballat que espontáneo, li manca naturalitat, se li nota massa l'artifici y cau lo teló ab un ¡Oh! bastant general, com si fos produhit per una colla de trajiners que deturan las mulas.

Aquells tres ó quatre que habian picat de mans al acabar-se 'l primer acte, no han volgut que com allavors se 'ls esmenés la plana, y han deixat lliure 'l camp als reprobadors del dramá.

Lo saló torna á omplirse y 'ls grupos tornan á formar-se.

—Tú, recórdaten,—diuhen en un d'ells, los balcons continuan tancats.

—¿Já, já! N'he fet adoná á tots los que tenia per allí.

Ab aquest comensament de diálech, ja saben los lectors de quin grupo 's parla.

—Pero, 'l bigoti,—respon un altre,—ja estava dret.

—Ja se 'l pot adressá tant com vulgui; lo que no s'adresa es lo drama.

—Si en lo tercer acte no ho fá...

—¿Cal 'ls dramas son com los arbres, s'han de conduí drets desde un principi.

Lo crítich ha sigut l'autor d'aquesta comparansa, dita ab tó sentenciós; ab la qual me dona á compendre que ha equivocat la carrera; emplearia millor la seva capacitat adressant arbres, que no pas escribint críticas.

Los amichs han tardat á fer rotlló. Han anat al escenari á veure al autor.

—Jo no li hauria dit,—exclama un d'ells venint del corredor ab los altres.

—¿Al últim es un amich!

—Es veritat, pero, francament, aquí entre nosaltres ja 's pot dir, lo drama no pot anar ni ab rodas; y si comensas á dirli que té escenas pasadoras y que la versificació es bona...

—Es que es veritat.

—Ja ho sé, pero hi ha veritats que més val callarse-las; després se creurá que l'obra val alguna cosa. ¡Ah! y alló de dirli que la culpa es del mal gust del públich, es enganyarlo.

—¿Y qué no veu l'èxit? ¿Creus tú que no sab tant com nosaltres que 'l drama no agrada ni pot agradar?

—Si; y que per arreglos que hi fassi, no farà més que posarhi pegats.

Tinch reparat en los *amichs* dels autors, que quan notan algun defecte en las obras, tot dient *ara que ningú 'ns escolta*, ó bé, *sigui dit entre nosaltres*, s'expressan en veu tant alta que sembla que parlan ab sorts, y 'ls sent tothom qui vol; y en cambi quan diuhen qualitats bonas de las produccions, ho fan en veu baixa com si parlessen ab lo coll de la seva camisa.

Crech que aquest fenómeno psicológich es degut á l'emoció que causa la *bona amistat*; d'altre modo no s'explica com los amichs s'expressan d'una manera tant oposada á la que pensan.

¡Nanch! ¡nanch! ¡nanch! Va á comensar l'acte tercer y últim.

En aquest acte 'l públich hi pren més part que 'ls actors.

En la primera escena la dama s'equivoca y diu *daura* en compte de *deure*. ¡Ja n'hi há prou!

—¿Sant Antoni! que ha ensopegat,—cria una veu del segon pis.

—¿Mirat la *daurada*!—respon un altre.

—¿Pst! ¡calleu!

—¿Muxoni, que vé 'l bó!

Y comensa un tiroteig d'*agudesas*, reconvencions, riallas y exclamacions, en lo públich, los uns per moure soroll y 'ls altres per reclamar quietut, que sembla com si la pescateria hagués cambiat de local y estés instalada en lo teatro.

Alguns espectadors á mitj acte ja 'n tenen prou del drama y massa del públich; s'alsan y se'n van. Tot anantsen no falta qui 'ls pregunta desde 'l segon pis: «¿Qué se 'ls refreda 'l sopar?» ó bé: «¿Qué tenen por á las empentas del sortir?»

Y aquestos aproban los *xistes* y aquells los desaprobant y 'ls més no 'n fan cas, y aixís per l'obra va 'l carro pel pedregal, trontollant per tots cantons y acabant per una volcada tremenda que 'l deixa reduit á un feix de llenya.

Aqueix es lo final del drama. Lo teló baixa ab acompanyament de crits, xiulets é inconveniencias, que es la música habitual dels torins.

Lo saló de descans no s'ompla tant com en los entreactes anteriors. Per una part los que se'n han anat fastiguejats, y per altre 'ls que se'n van, perque com que la pessa es vella no tenen interés en quedarse, fan que 'l saló quedi més esbargit.

No obstant, encara 's formen alguns grupos pera cantar las abseltes ó resar un ofici d'àngels al infortunat drama que ha mort al neixer.

Ja son de suposar quinas serán las conversas, tant dels amichs del autor, com dels que no ho son.

Aquells troban que l'obra es péssima en tanta de manera, que no han tingut valor pera anar al escenari al acabar-se l'acte, perqué no haurian sapigut que diral autor.

En lo grupo del crítich del senmanari, després d'haber fet notar los que 'l constitueixen que durant l'últim acte tampoch s'havian obert los balcons de l'escena, s'ocupan de la bona sortida que ha tingut aquell que ha cridat *daurada* á la dama, y de la gracia que ha fet aquella veu escardalenca de *Silenci* que ha eixit dels sillons.

Hi há molts que van al teatro, y no tenint criteri propi pera judicar las obras dramáticas, se refian de lo que passa durant la representació y de lo que senten dir durant los intermedis.

No sé pas com deuen fersho tots aquestos pera no quedarse á la lluna de Valencia.

Sino que m'espliquin si de la funció que he relatat n'han pogut treure l'aigua clara.

CONRAT ROURE

A LA MORT D' EN VICENS BOIX (*)

Rahó tens en plorar, València hermosa,
y, á la Poesia en demanar consol;
de ton ram s' ha esfullat la millor rosa,
t' áliga més famosa
vers altres regnes ha aixecat lo vol.

Com de l' antiga Grecia 'ls volguts sabís,
portava á son entorn la joventut,
que aprenia afanyosa de sos llavis
lo perdó dels agravís,
y 'ls camins de la Ciencia y la Virtut.

Era un arbre de sombra regalada,
mil floretas brollaren á son peu,
y en sa copa, verdosa y espayada,
hi feren sa niuhada
molts jolius rossinyols de dolsa veu.

A l' Angel del Judici la trompeta
demaná per fer crida á n' als que han mort,
y, deixant sa empolsada tomba estreta,
lo guerrer y l' poeta
li contaren ses gestes y dissort.

Ell separá la faula de la historia;
posá demunt cada héroe son vestit;
y, evocant dels qui foren la memoria,
se coroná de gloria
tes glories retreyent, Ciutat del Cit.

Y al sentirlos parlar ab armonia
un llenguatge amorós, mitx oblidat,
restablir-lo volgué, y, ab valentia,
á la gaya poesia
sots les ales posá del Rat-Penat.

A eixa bandera desplegada á l' ayre
s' hi acullí delitosa joventut,
que, ab ver afecte y renadiu donayre,
puntejá, avans de gayre,
d' Ausias March lo planyidor llaut.

Preuhades sont tes flors, terra escullida,
y cercan sa flayror totes les gents;
mes, sa fama ha pujat, y sa sortida,
desde que enorgullida
produheixes bells rams de pensaments.

Gloria á lo jardiner que en ta planura
ab tant acert mudá lo antich cultiu;
y, del esplet per veure 'n l' herinosura,
s' ha enlayrat á l' altura,
hont abarca de colp lo sol natiu

Rahó tens en plorar, mare estimada,
y á la poesia en demanar consol,
rahó tens en voler que aquesta anyada,
en ta Floral diada,
hi haja al manco una llágrima de dol.

Mes, no plores del tot, València hermosa,
sa vida no passá com passá l' fum;
sinó com una estrella esplendorosa;
que, encar que morta y fosa,
deixa arribar sa no gosada llum.

MELCIOR DE PALAU.

Barcelona. 1885.

BRESCA DEL COR

Matinadas de Maig aromosas,
Dolsas trovas d' accent renadiu,
Purs remors de corrents escumosas,
No 'm neguén las tonadas melosas
Qu' ab véus agradosas
Arréu espargiu.

Soleyadas de calda abrusanta,
Del llar patri agradiuol xardor,
Pur caliu de sentida complanta,
A mon arpa enardiú qu' avuy canta
D' amor l' encisanta
Primera ufanor.

D' eix amor que per l' ayre rodola,
Que 's rabeja entre l' ala del vent
Y en la llum, y en l' auell que pidola
Y en l' herbey, hont la font que mormola
Fresqueta s' escola
Y s' mou dolsament.

*) Aqueixa inspirada poesia premiada en los darrers Jochs Florals de València es la primera producció catalana del elegant y distingit poeta don Melcior de Palau, sols aplaudit fins ara en lo camp de la literatura castellana. Tan de bó que servexi per demarcar una nova tendència en la manera d' escriure sas composicions poéticas, y molt nos plaura que poguém comptar desd' ara lo nom de jove tan distingit en la bona llista dels poetes qu' escriuhen en nostra llenga.

D' eix amor, d' eixa flama divina.
Qu' es més pura que mustica mel,
Que per cels y per terra domina,
Y es rosada, pel cor purpurina;
Pels ulls, diamantina
Guspira del cel.

Que se 'l sent en l' oreig bellugayre,
Que volteja ufanós de la flor
En la pura dolsísima flayre,
Y en l' armónich cantar de que l' ayre
Rubleix tot trovayre
Quant canta ab lo cor.

¿Qué 'ls hi fá als nous ayments que, poch savís,
De la pau l' esplendent cobricel
Folls rebujen sos pares ó avis,
Si l' amor que recrema sos llavis
Desfá dols y agravís
Com Sol desfá 'l gel?

¿Qué 'ls hi fá no tenir saborosa
Altra sava que un mar de il·lusions,
Si, com perla en petxina reclosa,
De son cor á sa boca festosa
Hi niuha frissosa
Munió de petons?

¿Qué 'ls hi fá? ¿Qué 'ls hi fá adalerada
D' aqueix mar la revolta maror,
Si, com cer á l' agulla imantada,
Sols atréulos la pau benhaurada
Qu' enllá l' estelada
Nudreix al amor?

Ré 'ls hi fá. Ells sols viuhén la vida,
De goig plena, deserta d' afany,
D' eterns jorns il·lusió benchida:
Ells no tenen, com rosa marcida,
Sa pensa esmortida
Per fers desengany.

Ells respiran plaher y tendresa,
Ells de pau covan purs sentiments,
Ells sols beuhén á doll la dolcesa,
Y no esmentan flagells ni viudesa,
Ni enuig ni tristesa,
Ni planys ni torments.

Perque tot: llum, colors, armonia,
Sospirs, càntichs, aubadas, estels,
Clars de lluna, perfums, alegría...
Tot ho estotja en somniosa follia
L' ardent fantasia
D' ayments jovincels.

¡Oh! Benhajas, puríssima aubada,
Mot sublim, bella toya de llirs,
Llach de pau, primavera enjoyada,
Niu de goig, dolsa sava increada,
Y fresca ruixada
De cants y sospirs.

Tú serás, en eix mon d' anyoransa,
Melós néctar per penas y plors,
Y en las horas de trista migransa,
Serás sempre bell arch de bonansa,
Racés d' esperansa,
Y vida dels cors.

BALDOMERO SOLÁ Y SERIOL.

Badalona, Juliol de 1880.

SECCIÓ DE NOVAS

La Direcció de firas y festas de la Mercé ha publicat lo programa perque 's regiran aquestas que á continuació extractém. Dia 23 (vigilia): á las 12 del mitj dia repich general de campanas; inauguració de las novas barracas dels firatayres: á las 3 sortida dels nous gegants, drach de Vilafranca y moxiganga; per la nit ensaig d' il·luminacions. Dia 24. A la primera hora albada per las músicas y societats corals: á las 8 sortida de gegants, nanos, etc., á las 9 inauguració de un arch al carrer de l' Unió costejat per l' industrial senyor Sellarés que repartirá grans caritats als pobres que passen per soca; á las 10 solemnes ofis á la Mare de Deu de la Mercé; á las 12 inauguració de pabellons industrials en lo passeig de Gracia; á las 3 y mitja corrida de toros; á dos quarts de 6 solemne profesó. En aquest dia y 'ls dos següents balls en l' envelat de la Nueva de la Mercé y aliadas. Iluminació de la Rambla del Centro; idem del plá de Palacio ab llum eléctrica. Ball catalá en lo passeig de Sant Joan. Dia 25. Com en tots los dias sortiran gegants, balls de bastons, etc. A las 12 colocació del retrato dels il·lustres catalans Balmes y Claris en lo saló de casa la Ciutat; á la tarde funcions acrobáticas, músicas y serdanas: fochs artificials. Dia 26. Inauguració de la gran font monumental lluminosa en la plassa de Catalunya; á las 11 repart de llimonas, á la

nit certámen de la societat Romea. Dia 27. Corras de velocípedos, ruchs, etc., en lo passeig de Sant Joan; á las 8 de la nit serenatas en lo plá de Palacio. Dia 28. Sardanas y músicas en Hostafranchs, Poble Sec, Barceloneta; á las 4 gran torneix á usansa antiga; á las 10 fochs artificials al passeig de Gracia. Dia 29. Festa marítima; á las 3 de la tarde regatas, á la nit fochs artificials; á las 11 gran ball de gala. Dia 30. A las 12 inauguració de una casa de Lactancia, á la nit fochs artificials en la plassa de Tetuan.

La Junta Directiva termina son programa invitant los vehins á que guarnexin sas tendas y balcones concedint premis als que més se distingixin.

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

Avans d' ahir fou colocada en la Plassa Nacional de l' heróica é invicta vila de Puigcerdá, l' estatua del malhaurat brigadier Cabrinety, deguda al cizell del reputat escultor senyor Nobas.

Res podém dir de nostra cullita referent á la citada obra, puig no havém tingut lo gust de poderla veure; aixís es que perquè nostres llegidors no troben á méns sa ressenya, copiém lo següent párrafo que d' ella tracta en un article sobre l' escultura catalana nostre amich lo il·lustrat crítich don Lluís Alfonso:

«Lo rostre sech, curtí, angulós, quixotesch (per lo que als retratos ideals del Ingenioso Hidalgo sembla) del bisarro militar, se veu, llansant llamps en la mirada, sota la visera del ros y sobre lo rígit coll de la levita de campanya. Sa posa es marcial sens esser afectada, y los amplex plechs del capot han sigut hábilment utilitzats per l' artista pera donar fondo de ropatje á la figura. Abat ab son peu armas trencadas dels carlistas, y empunya ab sa destra la nua espasa, en tant que ab l' altre má estreny l' ullera de campanya. Es, en tot, una estatua ben concebuda y no pitjor executada, qu' expressa lo que deu expressar, y que simbolisa la forsa, l' energia y 'l valor, sens caure per aixó en l' exageració teatral, que tant fàcilment desnaturalisa obras d' aquesta mena.»

Doném, per lo tant, l' enhorabona al autor del Torero ferit, per haver acreditat una vegada més ab sa nova obra la fama que de bon artista té ja adquirida. Rébila també lo poble de Puigcerdá, qual fama de civilisat y gloriós vé á acreditar-se més al honrar-se honrant á son il·lustre defensor, y entrant, al mateix temps, en la via del bon gust per las arts fent aixecar un monument memoria eterna del agraument y página de la historia de l' escultura catalana.

L' obra dels puigcerdanesos hauria de servir d' exemple á totes las vilas y pobles importants de Catalunya, segurs de que al mateix temps que adquiririan nom, protegiran l' art escultórich que á tanta altura 's troba en nostra terra y del que tan poch cabal se 'n fá.

Sabuda es de tothom y majorment de nostres il·lustrats lectors, la manera de com los grechs arribaren á son notable avens é instrucció, com saben també que molt hi ajudá lo noble art escultórich, quals obras produhidas aquells temps son encare objecte de admiració per part nostra. Estigué just lo citat crítich don Lluís Alfonso en una conferencia que doná en lo saló de cátedras del Ateneo Barcelonés, al dir que per medi de las estatuas aixecadas en llochs públichs s' aprecia ab més detalls la historia que no pas en la cátedra, puig que en tota nació que n' hi hagués molts, los estudis sols servian pera perfeccionar lo que ja coneixiam de noys.

Nosaltres no 'ns cansarém may, desde nostras columnas, de parlar en favor del art escultórich, colocantlo en lo lloch qu' es mereix y en lo que desgraciadament no 's troba avuy ni en Catalunya ni Espanya.

Temps passat foren convocats á una reunió que 's celebrá en nostre histórich Saló de Cent, nostres artistes y escriptors, quins baix la presidencia de una comissió nombrada al efecte, tractavan de fundar en aquesta capital una Asociació d' escriptors y artistas, al estil de las que hi han en diferents punts d' Europa.

Com no ignorarán nostres lectors l' idea fou acullida, en principi, ab verdader entusiasme, mes després, per mala sort, se topá ab un inconvenient per portar á efecte la realisació del pensament; inconvenient trivialissim, puig que sols se fundava en lo llenguatge oficial que la nova Associació havia de adoptar. L' intransigencia de uns y altres, feu que hagués de quedar mort per are lo pensament patintne sens dupte molt més las arts que no pas las lletres, y entre las primeras, en particular l' escultura que ni en Barcelona se troba á la altura qu' ella 's mereix.

La literatura catalana es positiu que té molta vida y que entre los periódichs, Jochs Florals, teatro y publicacions de diferent género, entre las que se n' hi comptan d' artísticas, te una vida robusta, envejada, y de ia que satisfets n' están sos conreadors; aixís es, que en aquesta Associació sols hi podian anar á buscar son manteniment y si 's vol fins á més gran admiració,

mentres que en cambi aquelles podian fer molt en favor del'escultura desterrant la plétora de certàmens literaris que are 's veu substituint aquestas festas que se han fet ja de absoluta necessitat en tot poble una vegada cad'any, per lo que acaba de fer l'heroica vila de Puigcerdà.

Que aixó ho podian fer los escriptors catalans cap dupte 'n tenim, puig á ells sols son á qui 's dirigeixen las comissions que están encarregadas de organisar los certàmens, y lo concell de aquells influeix molt en fer una cosa ó be un altre mentres aquesta com es de suposar, siga en bé y enaltiment de la població que se 'ls hi ha dirigit.

No se'ns digui que lo producte de la suscripció pera organisar un certàmen siga escas pera poder esculpir una obra digna de figurar en un lloch públich, ni menys que no son prou numerosos aquells pera constituhir una verdadera protecció, puig fácil es de veure que casi no hi ha festa major en que no 's publiqui un cartell en lo que s' ofereixen uns 12 premis com á terme medi y de

uns 20 duros de cost uns ab altres, haventhi á més los gastos dels cartells, lloguer y adorno del local ahont se celebri la festa é impressió del tomo de las composicions premiadas si es que s' en fá. Afeigexis á n' aixó que lo aixecament de una estatua ó busto si 's vol, de un home célebre de la població, constituhiria una millora pública, una novetat, y per lo tant l' Ajuntament y altres autoritats, es de suposar que farien més esforços que no pas are, puig la cosa seria un recort etern, halagant á sos administrats, y una honra pel poble al honrar al art.

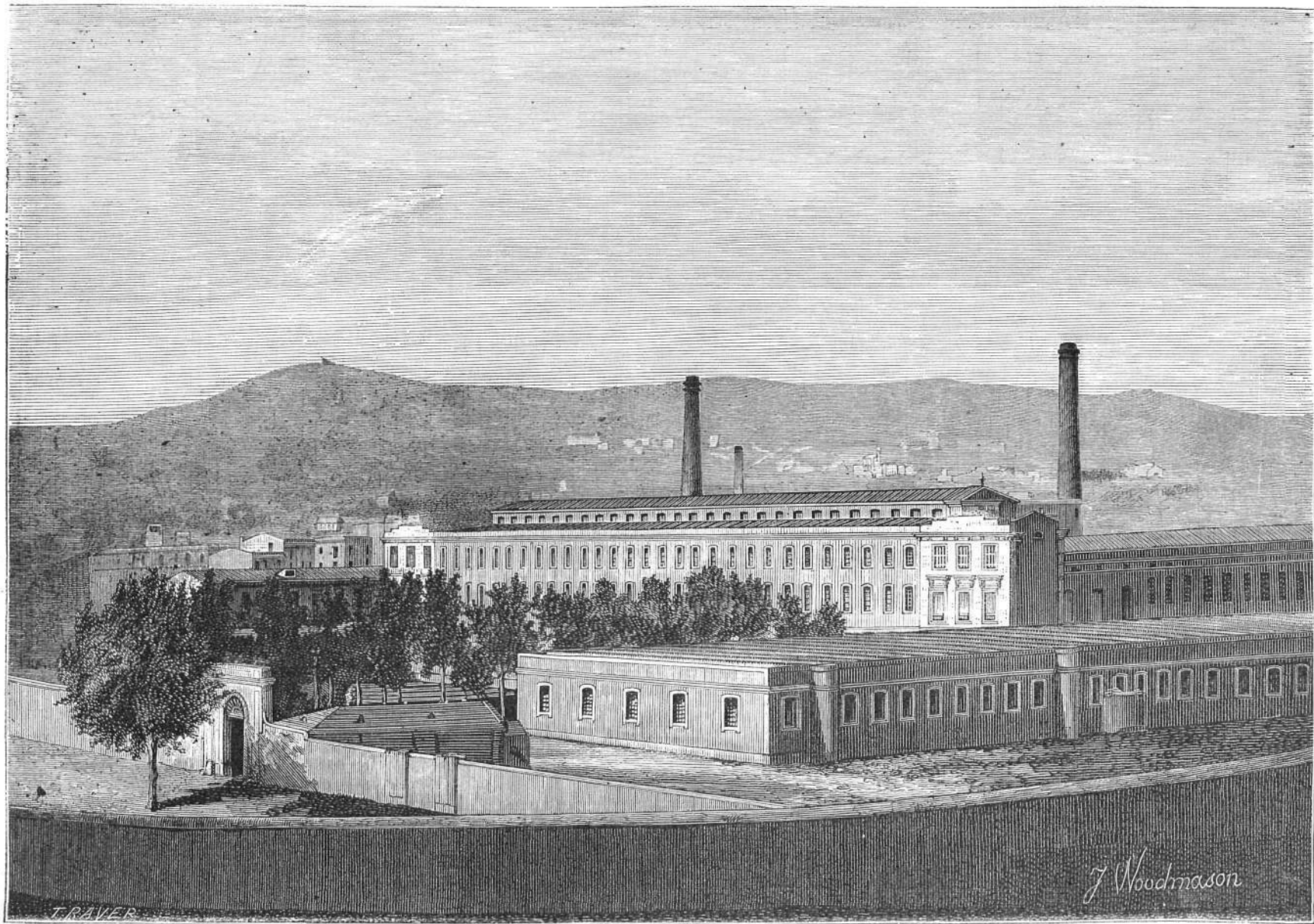
Mes deixém apart las consideracions en que 'ns havem enfangat y torném á nostre objecte que es lo de donar compte de las obras artisticas, deplorant si que per una cosa que als artistas ni 'ls hi vá ni 'ls vé, puig l' art se sab que no te nació y per lo tant tampoch llengua, hagi deixat de portarse, ara qu' era ocasió oportuna, á terme una cosa que en benefici de ells redundava com també al de major grau d' il·lustració de nostre poble.

Tres aquarelas havem tingut ocasió de veure en *L'Exposició Parés* y totas tres son admiradas per los inteligents ab verdadera fruició, per esser molt ben fetas. Es superior á las duas altres una testa de senyoreta deguda al aquarelista italiá Tofano, y en efecte un no sab que alabar més, si la soltura en lo fer, la netedat y transparencia de colorit, ó la justesa ó veritat dels tons y dibuix. En quant á execució nosaltres podém dir que es lo millor qu' havém vist fins are.

Un carrer es la aquarela deguda al artista italiá també senyor Joris. En aquesta obra s' hi veu gran valentia y seguretat en la aplicació del color, fent l' efecte de esser pintat al oli per la vigorositat dels tons y clars y obscurs.

Es la tercera aquarela una testa de pageseta italiana copia de un quadro al oli del distingit pintor francés Perrault, que per més que està ben feteta no te res de particular.

ARTHUR GALLARD.

DIBUIX DE WOODMASON

LA ESPANYA INDUSTRIAL

GRABAT PER TRAVER

CASAS RECOMANABLES

PIANOS Y DEMÉS INSTRUMENTS MÚSICHS, de Valenti de Haas. Rambla del Centro, n.º 26.

FÁBRICA DE OBJECTES DE METALL BLANCH Y DAURAT, de Francisco de P. Isaura. Jaume I.

BASAR DE SASTRERIA, de Rabassó y Palau. Número 8, Carrer Nou, número 8, entresuelo.

INSTRUMENTS DE ÓPTICA, de Lluís Corrons. Número 12. Rambla del Centro, número 12.

TALLER D' ESCULTURA, de Joaquim Cañellas y Valls. Imatges y escaparates. Frereria, 8 y 10.

MAGATZEM DE GÉNEROS DEL PAÍS Y ESTRANJERS, de I. Call. Riera del Pi, núm. 17, 1.ª

GRAN MAGATZEM DE PAPER, de F. Balmas Planas. Carrer de la Viletria, número 15. Especialitat en llibres ratllats y objectes de escriptori.

MAGATZEM DE DROGAS, al per major y menor, de Fernando Rus. Carrer de Sant Pau, n.º 10. Únic dipòsit en Espanya de paper aluminat.

MAGATZEM DE GÉNEROS ESTRANJERS, al per major de Matas, Paloma y Serra. Boria, 17, 1.ª

EBANISTERIA, de Pons y Ribas. Ciutat, núm. 3.

TEIXITS METÁLICHS Y MOTILLOS PERA FER PAPER, de Pere Vallés. Cortes, Gran-via, n.º 240.

GRAN ARMERIA Y QUINCALLERIA, de Lluís Vives y Companyia. Carrer de Fernando, núm. 20.

LAMPISTERIA CATALANA, de F. Verdaguer y Companyia. Núm. 12. Carrer de Aviñó, núm. 12.

MÁQUINAS DE CUSIR Y FER MITJAS, de Narcís Domenech. Carrer Ample, número 21.

FÁBRICA DE PARAYGUAS Y ANTUCAS, de J. Tutau. Rambla de las Flors, frente la Vireyna.

Dr. MESSEGUER. = DENTISTA. Cárme, 3, segon. Operacions de totas classes per difícils que sigan. Dentaduras completas y de molta duració.

CASA DE BANYS, (dita de Tras Correu) passatge de la Pau. Obert tot l' any. Banyes de netedat y recreo, sulfurosos, etc., etc. Duxas á gran pressió.

FÁBRICA DE LLIBRES RATLLATS, PAPERERIA Y OBJECTES DE ESCRITORIO, de Joseph Arrufat y Torrents. Condessa de Sobradriel, núm. 1.

GRAN TALLER DE FOTOGRAFIA, de Anton Ayerbe. Gracia. Carrer de Ximeneas, Gracia.

FORTUNY. OBJECTES DE PINTURA, de T. Teixidó. Número 3. Carrer del Regomir, número 3.

FILATURA MECÁNICA DE CÁNAM, de Domingo Gabriel y C.ª. Carrer de Trafalgar, núm. 9.

DIPÓSIT DE VIDRIERAS DE VÁRIAS CLASSES, de Salvador Boguñá. Carrer del Regomir, 10.

APARATOS Y CANYERIAS PERA AYUGUA Y GAS, de Ferrer y fill. Carrer de Sobradriel, número 7.

SENYORS VIDAL, PARE Y FILL, LITÓGRAFOS. Carrer Mayor, núm. 152, primer pis. Gracia.

EBANISTERIA de Olivé y fill. Sobradriel, núm. 8.

PERSIANAS-VIVÉ. Ronda de Sant Pau, núm. 33.

FÁBRICA DE PINTES Y LLISSOS PERA TEIXITS, de la senyora Viuda y fills de doña Joseph Carreras Alberich. Carrer de Trafalgar, núm. 29.

OBJECTES ARTÍSTICHS, ANTICHS Y MODERNOS, de F. Vidal. Passatge del Crèdit, núm. 3.

GRAN CAFÉ DE FIVALLER. Carrer de Aviñó.

GRAN FÁBRICA DE TEIXITS DE COTÓ, de Joseph Tolrà y Companyia. Passeig de Gracia, 3.

FÁBRICA DE TAULAS DE BILLAR. Única de sa classe en Espanya, de Amorós germans. Asalt, 65.

FÁBRICA DE TEIXITS DE SEDA, de Borrall y Pujadas. Baja de Sant Pere, número 11, pis primer.

MAGATZEM DE PELLIS ADOBADAS y efectes pera sellers, de P. Comas. Neu de S. Culgat, n.º 5.

CONFITERIA, PASTELERIA Y REBOSTERIA, de Batllori y Cubells. Rambla del Centro, n.º 15.

GRANDS TALLERS DE FUNDICIÓ Y CONSTRUCCIÓ DE MÁQUINAS, de Joseph Comas. Número 32. Carrer de Ferlandina. Número 32.

FÁBRICA DE AIGUA CUYT, en Sant Martí de Provençals, de J. Puntas. Despaig: C. Comers, 23.

MAGATZEM DE MERCERIA, de Gonzalo Comella. Carrer del Compte del Asalt, número 39.

FERRETERIA de A. Martí y Comp. Boqueria, 11.